

Політика використання Штучного інтелекту в редакціях

Фінансується
Європейським Союзом

РЕПОРТЕРИ
БЕЗ КОРДОНІВ

ЖІНКИ в медіа.

Фінансується
Європейським Союзом

ЖІНКИ в медіа.

Цей документ підготовлено за фінансової підтримки Європейського Союзу в межах діяльності «Репортерів без кордонів» в Україні як частина проекту «Не штучні загрози: протидія насильству проти журналісток із використанням ШІ в Україні», що реалізується ГО «Жінки в медіа». Зміст цього документа є виключною відповідальністю ГО «Жінки в медіа» і за жодних обставин не може вважатися таким, що відображає позицію «Репортерів без кордонів» або Європейського Союзу.

Фотоматеріали: ГО «Жінки в медіа»

Керівництво

1.1

Перед впровадженням технологій ШІ варто зробити малювання робочих процесів та виокремити такі, автоматизація яких є корисною, ресурсно доцільною та ефективною для команди та медіа. **Оцінюючи, чи варто автоматизувати певний процес, медіа варто передусім проаналізувати:**

- Чи може це завдання швидко й ефективно виконувати працівник або працівниця без залучення ШІ?
- Хто виконує це завдання якісніше: людина чи система ШІ?
- Чи справді використання ШІ економить час журналістів і журналісток?
- Чи має команда достатню експертизу для ефективного та безпечного використання ШІ (перевірка результатів, нагляд за роботою системи, коректне формулювання запитів тощо)?
- Що є фінансово доцільнішим: впровадження ШІ чи посилення команди?
- Чи може використання ШІ негативно вплинути на конфіденційність та цілісність інформації?

1.2

Обравши процеси, які доцільно автоматизувати за допомогою ШІ, варто розробити політику використання ШІ та оприлюднити її на вебсайті медіа або зробити посилання на таку політику на сторінці на платформах. **При цьому важливо усвідомлювати, що:**

Політика використання ШІ

→ це загальний рамковий документ, оприлюднений на вебсайті медіа, який окреслює основні цінності, принципи та підходи в цій сфері. Такі політики не є щоденним робочим інструментом, а радше визначають загальний напрям і стандарти.

Інструкція з використання ШІ-інструментів

→ це оперативний документ, який, спираючись на цінності та принципи, визначені в політиці, надає практичні рекомендації щодо використання конкретних ШІ-інструментів для виконання конкретних завдань.

Реєстр ШІ-інструментів

→ перелік інструментів, які використовує медіа із зазначенням мети та масштабів використання.

1.3

До розробки політики долучаються як керівництво редакції, так і працівники/ці редакційної команди. Це необхідно для розуміння того, як автоматизуються операційні процеси, як побудована структура підзвітності та відповідальності, а також які проблемні аспекти можуть виникати під час використання ШІ.

1.4

Типова Політика може використовуватися як своєрідний «конструктор», що допомагає медіа скласти власний підхід до використання ШІ та уніфіковано комунікувати на цю тему з власною аудиторією та в межах медійної спільноти. Зокрема, такі розділи, як «Перелік активностей, де залучений ШІ», «Відповідальна особа», «Типове маркування» можуть адаптуватися під потреби редакції.

1.5

Медіа може додавати інші розділи і розширювати політику. Загалом, радимо зберігати Політику використання ШІ короткою, чіткою, зрозумілою та рамковою, в той час як операційні питання варто переносити в інші документи, як-от Інструкції.

1.6

Ця Типова політика приділяє особливу увагу гендерним і безпековим ризикам використання ШІ, зокрема технологічно опосередкованому гендерно зумовленому насильству (TFGBV), і пропонує редакціям інтегрувати принципи гендерної чутливості та підтримки працівників і працівниць у свої підходи до ШІ.

Типова політика використання ШІ в редакціях

I. Преамбула

Автоматизація робочих процесів є невід'ємною частиною ефективної роботи нашої редакції. Штучний інтелект (далі – ШІ) використовується для полегшення виконання рутинних завдань, зменшення операційного навантаження на команду та скорочення ресурсних витрат.

Штучний інтелект може допомагати нашому медіа шукати факти, структурувати дані, покращувати звук або зображення, але не може замінити редакційне мислення, емпатію та відповідальність перед суспільством.

Редакція зобов'язується відповідально підходити до вибору систем ШІ, які ми використовуємо, а також етично впроваджувати такі технології в робочі процеси. У процесі використання ШІ ми керуємося чинним національним законодавством, зокрема Законом України [«Про захист персональних даних»](#), Законом України [«Про авторське право і суміжні права»](#), Законом України [«Про інформацію»](#), іншими законодавчими актами, [Рекомендаціями з відповідального використання ШІ у сфері медіа](#), [Кодексом етики українського журналіста](#), [Рекомендації CM/Rec\(2026\)2](#) Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо відповідальності за насильство проти жінок і дівчат, вчинене з використанням технологій, а також нашим [Редакційним статутом], [Політикою захисту персональних даних], [іншими внутрішніми політиками].

II. Термінологія

Галюцинування – феномен, за якого результат роботи системи генеративного ШІ містить неточну або хибну інформацію, що оманливо представлена як достовірна.

Генеративний ШІ – система ШІ, яка, використовуючи генеративні моделі, здатна створювати новий, оригінальний контент (тексти, зображення, аудіо- та відеоматеріали).

Запит (промпт) – вхідний текст, інструкція або завдання для системи ШІ, на які система має відреагувати шляхом генерування контенту.

Системи ШІ – машинні системи, призначені для роботи з різними рівнями автономності, які можуть проявляти адаптивність після розгортання та які для явних або неявних цілей на основі отриманих вхідних даних роблять висновок про те, як генерувати результати, такі як прогнози, контент, рекомендації або рішення, що можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище.

Технологічно опосередковане гендерно зумовлене насильство (TFGBV) – насильство проти жінок і дівчат, вчинене з використанням технологій. Це будь-який акт гендерно зумовленого насильства, що вчиняється, зазнає сприяння, загострюється або підсилюється технологіями або за їх допомогою, та яке впливає на жінок або дівчат. Це включає кіберпереслідування, сексуальні домагання, поширення інтимних зображень без згоди, доксинг (поширення особистої інформації) та інші форми насильства.

III. Основні принципи та підходи до використання ШІ

На всіх етапах впровадження ШІ в роботу медіа (незалежно від типу процесу чи його складності) **наша редакція керується такими принципами:**

- Законність.** Дотримання законодавства, зокрема наявність усіх необхідних прав для використання систем ШІ, дотримання правил захисту персональних даних, конфіденційної інформації, дотримання прав інших осіб, галузевих вимог, законів та регуляцій кожної юрисдикції, в якій використовують ШІ, тощо;
- Прозорість і зрозумілість.** Розкриття інформації про використання систем ШІ в нашій діяльності, пояснення цілей, обсягу і способів такого використання; розкриття джерел інформації, на базі якої навчаються та працюють системи ШІ (якщо актуально), а також проактивне повідомлення аудиторії про використання ШІ; чітке розмежування автентичних і згенерованих системами ШІ об'єктів тощо;
- Добросовісність та достовірність.** Чесне й етичне ставлення до всіх зацікавлених сторін, яке передбачає, що вся інформація в матеріалах, виготовлених або розповсюджених з використанням систем ШІ, є правдивою, точною, перевіреною та виключає введення в оману;
- Редакційна автономія.** Використання ШІ не може підміняти редакційні рішення, впливати на редакційну політику або визначати зміст матеріалів без участі людини. Остаточні рішення щодо змісту публікацій ухвалюють журналісти та редактори.
- Фаховий людський контроль.** Забезпечення системної перевірки результатів, згенерованих ШІ, із залученням першоджерел і перехресною перевіркою фактів;
- Конфіденційність і захист даних.** Недопущення неправомірного розголошення інформації з обмеженим доступом, зокрема персональних даних, конфіденційної інформації, охоронюваних законом таємниць через системи ШІ або результати взаємодії з ними; захист та повага до права осіб на приватність інформації про них;
- Недискримінація й інклюзивність.** Недопущення дискримінації на будь-якій підставі (стать, раса, етнічне або інше походження, соціальний статус, сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність, вік, наявність інвалідності та іншими ознаками), упередженості, шкідливих стереотипів на всіх етапах використання ШІ;
- Відповідальність.** Ми беремо на себе відповідальність за ризики, пов'язані з використанням ШІ, що передбачає, зокрема, усунення або пом'якшення негативних наслідків роботи системи ШІ, виправлення помилок у майбутньому;
- Субсидіарність.** ШІ виконує функцію допоміжного інструмента в нашій роботі, доповнюючи, але не замінюючи ухвалення рішень або виконання ключових функцій;
- Регулярне проведення оцінки ризиків, пов'язаних з використанням систем ШІ та впливу систем ШІ на права людини.** Проведення такої оцінки в правовій та технічній площині на всіх етапах використання й життєвого циклу системи ШІ.
- Підвищення компетентності.** Редакція забезпечує навчання працівників щодо безпечного, етичного та відповідального використання ШІ.

Ми не використовуємо інструменти ШІ, які:

- створюють ризики для прав людини або можуть призвести до упередженості, розпалювання ворожнечі, викривлення фактів чи інших негативних наслідків, зокрема технологічно опосередкованого гендерно зумовленого насильства (TFGBV);
- суперечать етиці та стандартам журналістики;
- розроблені або постачаються суб'єктами з держави-агресора чи тими, хто співпрацює з нею;
- є невиправданими з погляду витрат часу та ресурсів.

IV. Завдання, для виконання яких ми використовуємо ШІ

1. В рамках нашої роботи ми використовуємо ШІ для адміністрування внутрішніх процесів та виконання адміністративних завдань, допомоги у виконанні змістовної медійної роботи та покращенні роботи нашої інфраструктури (вебсайту, сторінок на платформах, тощо). Зокрема, ШІ використовується для таких процесів:
2. **Генерування контенту.** ШІ використовується для підбору заголовків, створення узагальнень великих матеріалів, створення текстів для дописів на платформах [тощо]. Ми не публікуємо матеріали повністю згенеровані ШІ та не публікуємо матеріалів, частково згенерованих ШІ, без маркування та попередньої вичитки. Ми не генеруємо візуальні матеріали на чутливі теми, такі як вчинення злочинів, війна, медичні або наукові теми тощо;
3. **Переклад текстів.** Ми не публікуємо переклади, згенеровані ШІ, без попередньої вичитки та окремо маркуємо тексти, перекладені з мов, знання яких в редакції є недостатнім для кваліфікованої перевірки перекладу;
4. **Озвучування текстів.** Ми використовуємо ШІ для озвучування матеріалів у форматі подкасту. Історичні аудіозаписи (виступів, промов, інтерв'ю за участі політичних і громадських діячів, репортажні записи свідків подій, автентичність яких редакція здатна підтвердити) не можуть генеруватися або редагуватися за допомогою програм голосового синтезу. Ми не використовуємо голоси реальних людей без їх згоди;

5. **Транскрибування або субтитрування аудіо- або відеоматеріалів.** Ми не публікуємо транскрипції або субтитри, згенеровані ШІ, без попередньої вичитки. Втім, ми можемо використовувати функцію автоматичних субтитрів, запропоновану іншими сервісами, на якість роботи яких редакція не може мати впливу;
6. **Створення розважального контенту у інтерактивних форматах.** Ми застосовуємо ШІ для створення ігор, тестів, інших розважальних матеріалів, які не мають наукового підґрунтя і не претендують на наукову точність;
7. **Пропонування матеріалів під час пошуку.** Ми використовуємо ШІ для пропонування актуальних матеріалів для відповіді на пошукові запити аудиторії нашого вебсайту, а також надання пропозицій у розділі "схожі матеріали";
8. **Аналіз великих даних.** Ми використовуємо ШІ для пошуку і аналізу великих масивів інформації. Результати роботи системи ШІ обов'язково перевіряються працівником медіа;
9. **Фактчекінг.** Ми використовуємо ШІ для перевірки автентичності матеріалів. Ми не поширюємо матеріали, взяті з неперевірених джерел або такі, в достовірності яких ми маємо сумнів;
10. **Адміністрування чат-ботів.** Ми використовуємо ШІ для адміністрування чат-бота, доступного на нашому вебсайті/сторінці на платформах чи у месенджері. Такий чат-бот завжди має функцію з'єднання з людиною;
11. **Модерування коментарів.** Ми використовуємо автоматичні фільтри для модерування коментарів у відповідних розділах нашого вебсайту. Ми також можемо покладатися на автоматичну модерацію контенту на плат-

формах, запропоновану іншими сервісами, на якість роботи яких редакція не може мати впливу;

12. **Розподіл завдань та інші адміністративні процеси всередині команди.** Ми можемо використовувати ШІ для пошуку експертів, добору джерел, формування типових договорів, тощо. В усіх подібних процесах ми керуємося принципами рівності, поваги до різноманіття та конфіденційності, а остаточне рішення завжди залишається за людиною;
13. *[інші процеси]*

Ми не використовуємо ШІ для:

- створення контенту, що може травматизувати аудиторію або спотворювати реальні події, зокрема щодо війни, насильства, катастроф, втрат чи гуманітарних криз.
- введення персональних або конфіденційних даних у системи ШІ без нагальної редакційної потреби та належних правових підстав. Ми дотримуємося принципу мінімізації даних.
- використання ШІ як основного інструменту дослідження або створення матеріалів на теми насильства проти жінок чи інших data-low topics (тем, щодо яких бракує якісних даних для навчання моделей ШІ), де моделі можуть продукувати викривлення, неточності або «галюцинації». У таких матеріалах доцільно працювати з першоджерелами та здійснювати посилену фактчекінгову перевірку.

V. Маркування

Ми зобов'язуємося відкрито інформувати нашу аудиторію про використання ШІ в робочих процесах, зокрема під час генерування контенту, аналізу великих даних, добору інформації для формування стрічки та будь-якого іншого застосування, що безпосередньо впливає на неї.

Про використання ШІ ми повідомляємо за допомогою таких позначок:

Використання ШІ для генерування контенту	<i>«Текст/зображення/відео створено або редаговане за допомогою ШІ під редакційним контролем»</i>	Розміщується поруч з генерованим контентом
Використання ШІ у допоміжних завданнях	<i>«У цьому матеріалі [аналізу даних, транскрибування, перекладу, тощо] здійснювався за допомогою ШІ під редакційним контролем»</i>	Розміщується поруч з контентом або на початку матеріалу
Використання ШІ для оптимізації інфраструктури вебсайту	<i>«Для [підбору новин, аналізу користувацької активності, тощо] використано ШІ під редакційним контролем»</i>	Міститься у відповідному розділі вебсайту, де задіяно ШІ, або в цій Політиці
Використання ШІ у чат-боті	<i>«Цей чат-бот функціонує на основі ШІ під редакційним контролем. Для зв'язку з фахівцем, будь ласка, зверніться до [посада, контакти]»</i>	Розміщується на початку розмови із чат-ботом

Позначки розміщуються **на видному місці, з використанням помітних кольору і розміру шрифта**. Позначки та попередження щодо використання ШІ в певних процесах також можуть міститися в Політиках медіа, включно з цим документом.

Якщо ШІ використовувався лише як технічний інструмент (правопис, сортування, пошук), маркування не обов'язкове, але редакція може застосовувати його за власним рішенням для посилення прозорості.

VI. Особа, відповідальна за впровадження ШІ

Адміністрування процесів впровадження ШІ у роботі медіа здійснює [посада]. **До основних обов'язків цієї особи належать:**

01

Оновлення та нагляд за дотриманням цієї Політики та внутрішніх інструкцій щодо використання ШІ в нашій роботі.

02

Загальний нагляд за етичністю використання ШІ працівниками та, в окремих випадках, партнерськими організаціями, з якими ми реалізуємо спільні проєкти.

03

Рекомендації щодо доцільності використання ШІ в суперечливих або сенситивних випадках.

04

Комунікація щодо інцидентів, пов'язаних із використанням ШІ нашим медіа.

VII. Відповідальність за використання ШІ

Редакція несе відповідальність за будь-які випадки використання ШІ в рамках діяльності нашого медіа, включно з інцидентами, які трапилися з вини працівників/ць. Редакція не несе відповідальності у випадку, якщо інцидент, пов'язаний з ШІ, стався внаслідок кібератаки або з провини третіх осіб, включно з постачальниками систем ШІ, партнерськими організаціями в межах їх відповідальності.

Будь-який контент, згенерований за допомогою генеративного ШІ, обов'язково проходить редакційну перевірку. Публікація матеріалів, що містять галюцинування чи інші помилки, пов'язані з використанням ШІ, суперечить цій Політиці.

ШІ не може бути зазначений як співавтор матеріалів і не може нести відповідальності за їх зміст. Це правило застосовне як до наших працівників, так і до матеріалів запрошених авторів.

VIII. Безпека та запобігання технологічно опосередкованому гендерно зумовленому насильству (TFGBV)

Наша редакція визнає онлайн-насильство, зокрема з використанням ШІ, системною проблемою, що становить загрозу безпеці журналістів і журналісток та редакційній незалежності.

Основні підходи

01 Редакційна відповідальність

Ми не розглядаємо онлайн-атаки як приватні ситуації або «неминучий професійний ризик». Атака на одну журналістку чи журналіста є атакою на редакцію в цілому.

02 Недопущення віктимблеймінгу

Ми не перекладаємо відповідальність за онлайн-атаку на постраждалу особу та не використовуємо формулювань, що знецінюють її досвід, натякають на «провину» або подають такі напади як «неминучий професійний ризик».

03 Інституційна підтримка

У разі онлайн-атаки редакція забезпечує професійну, підтримувальну та неупереджену комунікацію, а також доступ до необхідної юридичної, психологічної чи адвокаційної допомоги — власними силами або через співпрацю з громадськими організаціями.

04 Прозорість усередині редакції

Ми інформуємо команду про інцидент та порядок реагування, зберігаючи баланс між безпекою постраждалої особи та редакційною солідарністю.

05 Гендерно чутлива політика

Ми інтегруємо принципи гендерної рівності, інклюзії та безпеки у всі внутрішні документи, включно з політиками щодо ШІ та цифрових інструментів.

06 Заборона маніпулятивного контенту

Ми не створюємо і не поширюємо дипфейки або інший синтетичний контент, що імітує реальних осіб, без їхньої згоди та чіткого маркування.

07 Вибір безпечних інструментів

Ми використовуємо лише ті ШІ-сервіси, політики яких відповідають принципам недискримінації, гендерної рівності, захисту даних та етичного використання технологій.

08 Навчання команди

Редакція підтримує регулярні тренінги з безпечного використання ШІ, цифрової грамотності та протидії TFGBV.

ІХ. Дії у випадку інцидентів, пов'язаних із використанням ШІ

Наше медіа зобов'язується реагувати на всі інциденти, пов'язані з використанням ШІ, зокрема ті, що можуть призвести до онлайн-атак, поширення маніпулятивного або дискримінаційного контенту, порушення конфіденційності інформації, прав аудиторії чи працівників і працівниць, або іншим чином суперечити цінностям, які декларує наша редакція.

У випадку інциденту ми переглядаємо і, за потреби, оновлюємо цю Політику та внутрішні регламенти роботи з ШІ, змінюємо постачальника системи ШІ та вживаємо інших заходів, необхідних для усунення негативних наслідків такого інциденту.

Х. Прикінцеві положення

Якщо у вас виникають будь-які запитання щодо використання ШІ в роботі нашого медіа, ви можете скontaktувати із [посада] за допомогою [чат-бот/пошта/портал зворотного зв'язку на сайті/інший зручний спосіб].

Ця Політика може переглядатися відповідно до технологічних змін та потреб редакції. Всі працівники зобов'язані дотримуватися принципів відповідального та етичного використання ШІ з моменту прийняття цієї Політики.

